

รายงานการวิจัยเรื่อง

การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง

**Development of a Distance Training Package for
Social Studies Teachers in Bangkok Metropolis
Educational Service Areas on
the Instructional Management of Civics Education**

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2555 โครงการบริการวิชาการแก่สังคม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อโครงการ การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง

ชื่อผู้วิจัย ศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศรีพหล

ปีที่ทำแล้วเสร็จ 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา (2) พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 และเขต 2 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 ส่วน คือ กลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา โดยการตอบแบบสอบถามจำนวน 210 คน และสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา ในชั้นการทดลองใช้เบื้องต้น จำนวน 38 คน และชั้นทดลองใช้จริง จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา (2) แผนการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา (3) ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา จำนวน 5 หน่วย และ (4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมทางไกล เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา การหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกล โดยใช้ E_1/E_2 และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา ครูสังคมศึกษาให้ความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองมีความสำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ปัญหาด้านหลักสูตร คือมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางจำนวนมาก ด้านการสอนยังขาดความรู้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน และการบูรณาการสาระหน้าที่พลเมืองกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ส่วนความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ต้องการความรู้เรื่องการจัดหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาเซียน แนวทางการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย แนวทางการวัดและประเมินผล โดยเฉพาะด้านเจตพิสัยและด้านทักษะทางสังคม รวมทั้งการจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประกอบการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ครูสังคมศึกษามีความต้องการที่จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองโดยเน้นการอบรมในระบบทางไกล และต้องการให้อบรมเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียน โลกศึกษา สิทธิมนุษยชน และวัฒนธรรมในกลุ่มชนต่างๆ (2) ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา ทั้ง 5 หน่วย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนด และ (3) ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าการก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ชุดฝึกอบรมทางไกล การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ครูสังคมศึกษา

Research Title: Development of a Distance Training Package for Social Studies Teachers in Bangkok Metropolis Educational Service Areas on the Instructional Management of Civics Education

Researcher: Professor Dr. Siriwan Sripahol

Year: 2012

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study problem conditions and needs of social studies teachers in organizing instruction for civics education in school; (2) to develop a distance training package for social studies teachers on the organization of instruction for civics education in school to meet the 80/80 efficiency criterion; and (3) to compare the pre-training and post-training learning achievements of trainees who used the distance training package for social studies teachers on the organization of instruction for civics education in school.

The employed research sample consisted of social studies teachers who were teaching in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area in schools under Bangkok Metropolis Secondary Education Service Area Offices 1 and 2, obtained by stratified random sampling. The research sample was divided into two groups. The first group was the research sample to provide opinions concerning problem conditions and needs in organizing instruction for civics education in school. This group consisted of 210 teachers who served as questionnaire respondents and 20 teachers who participated in the focus group discussion. The second group was the research sample for efficiency verification of the developed distance training package for social studies teachers on the organization of instruction for civics education in school. This group consisted of 38 teachers in the tryout stage and 24 teachers in the trial runs stage.

The employed research instruments were: (1) a questionnaire on problem conditions and needs of social studies teachers in organizing instruction for civics education in school; (2) a plan for organizing focus group discussion on problem conditions and needs of social studies teachers in organizing instruction for civics education in school; (3) a distance training package for social studies teachers on the organization of instruction for civics education in school, which comprised five units; and (4) a learning achievement test to assess knowledge and understanding of social studies teachers who were trained with the distance training package on the organization of instruction for civics education in school. Statistics employed for data analysis were the E_1/E_2 efficiency index, mean, standard deviation, and t-test. Also, content analysis was employed to analyze descriptive data.

Research findings showed that: (1) regarding opinions concerning problem conditions and needs in organizing instruction for civics education in school, social studies teachers had opinions that organizing instruction for civics education in school was important with the goal for development of good citizenship; while the main problem concerning the curriculum was the large numbers of indicators and learning contents of the core curriculum; the main instructional problems were the teacher's lack of knowledge on designing standard-based learning units, and the lack of knowledge on integration of civics education with substances in other learning areas; as for the needs concerning organizing instruction for civics education, the majority of social studies teachers had the needs for knowledge on organizing additional courses on ASEAN studies, guidelines for designing standard-based learning units, guidelines for organizing various learning activities, guidelines for measurement and evaluation, especially in the affective domain and social skills, and guidelines for development of electronic media for civics education instruction; as for the training needs, social studies teachers had the need for training on the organization of civics education, especially via the distance training system; and they had the training need for contents on ASEAN, global education, human rights, and cultures of various ethnic groups; (2) the developed five units of the distance training package for social studies teachers on the organization of instruction for civics education in school had efficiency indices that met the set 80/80 efficiency criterion; and (3) the post-training learning achievement of trainees who used the distance training package on the organization of instruction for civics education in school was significantly higher than their pre-training counterpart at the .05 level.

Keywords: Distance training package, Instruction for civics education, Social studies teacher

คำนำ

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำเอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ก่อนนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครูสังคมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 ที่กรุณาเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งในส่วนของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน สาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา และในการทดลองการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา โดยเฉพาะการให้ข้อคิดเห็นที่เป็นคุณประโยชน์ ทำให้ได้ชุดการฝึกอบรมทางไกลชุดนี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

รายงานการวิจัยฉบับนี้ ประกอบด้วยเอกสาร 3 เล่ม คือ รายงานการวิจัยเล่มหนึ่ง ส่วนอีก 2 เล่ม เป็นรายละเอียดของต้นแบบชิ้นงาน คือ เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ในส่วนของประมวลสาระชุดฝึกอบรมทางไกล จำนวน 5 หน่วย และแนวการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล จำนวน 5 หน่วย

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน โครงการบริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปี 2555

ผู้วิจัย

ตุลาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมุติฐานของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	6
กรอบกระบวนการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความเป็นมาของการจัดการศึกษาสาระหน้าที่พลเมือง	8
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาระหน้าที่พลเมือง	11
การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง	32
สื่อ/แหล่งเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง	77
การวัดและประเมินผลสาระหน้าที่พลเมือง	81
การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล	97
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	104
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	110
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	110
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	112

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	114
การวิเคราะห์ข้อมูล	117
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	119
สภาพปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียน การสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา	119
ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลและการหาประสิทธิภาพ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียน การสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา ตามเกณฑ์ 80/80	126
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและ หลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ในสถานศึกษา ในชั้นทดลองใช้จริง	134
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	136
สรุปผลการวิจัย	136
อภิปรายผล	140
ข้อเสนอแนะ	141
บรรณานุกรม	144
ภาคผนวก	148
ก. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	149
ข. แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา	151
ค. แบบสอบถามประกอบการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอน สาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา	155

- ง. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมทางไกลเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ
ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา 161
- จ. ตารางประกอบการฝึกอบรมในส่วนของสื่อเสริม (สื่อปฏิสัมพันธ์)
การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เรื่อง การจัดการเรียน
การสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา 182

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา (จำนวน 148 คน)	120
ตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนเฉลี่ยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอน สาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา หน่วยที่ 1 – 5 จากการทดสอบแบบเดี่ยว (1:4)	127
ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนเฉลี่ยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอน สาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา หน่วยที่ 1 – 5 จากการทดสอบแบบกลุ่ม (1:10)	128
ตารางที่ 4.4 แสดงคะแนนเฉลี่ยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอน สาระหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา หน่วยที่ 1 – 5 จากการทดสอบแบบสนาม (1:24)	129
ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและ หลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ในสถานศึกษา ชั้นทดลองใช้จริง (24 คน)	135